

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kubenovou v právní věci žalobkyně **M. K.**, nar., bytem, zastoupené JUDr. Janem Heroutem, advokátem se sídlem AK v Jihlavě, Masarykovo nám. 3, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížova 25, o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu,

t a k t o :

I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení v Praze ze dne 14.11.2012, č.j. 385 225 416/315 – OL se z r u š u j e pro vady řízení a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.

II. Žalovaná má povinnost zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 4.226,-Kč do 30-ti dnů od právní moci rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Ve včas podané žalobě žalobkyně uvedla, že její manžel B. K. zemřel V té době byla již žalobkyně v invalidním důchodu. K rozhodnutí o přiznání vdovského důchodu na OSSZ předložila veškeré požadované doklady, nic nezatajila a nezamlčela. Ve výši výpočtu vdovského důchodu a na jeho sloučení s invalidním důchodem žalobkyně, případně na jeho krácení, způsobu a výši vyplácení, neměla žádný vliv. Tyto podrobnosti a souvislosti vůbec neznala, ani nevěděla, že by jí to mělo a mohlo zajímat.

Dne 30.1.2012 jí bylo doručeno rozhodnutí ČSSZ ze dne 19.1.2012, kterými byla uložena povinnost vrátit ČSSZ vyplacené částky na vdovském důchodu, které ji údajně nenáležely, a to v celkové výšiKč, do 15-ti dnů od právní moci uvedeného rozhodnutí, a to s obdivuhodnou úvahou v prvním odstavci odůvodnění, že není rozhodné, zda ke vzniku došlo zaviněním účastníka řízení či nikoliv.

Proti tomuto rozhodnutí žalobkyně podala dne 1.2.2012 námitky k ČSSZ v Praze, v nichž uváděla, že nehodlá uvedenou částku vracet s poukazem na ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., protože z ničeho nevyplývá, že by měla předpokládat, že jí byl vdovský důchod vyplácen v nesprávné výši, nebo že by měla zavinit nesprávnou výši vyplacení tohoto důchodu, případně, že by nesplnila uloženou povinnost nebo by měla z okolností předpokládat, že jí byl vyplácen neprávem.

Rozhodnutím ČSSZ ze dne 5.3.2012 byly její námitky proti výše uvedenému rozhodnutí z 19.1.2012 zamítnuty a toto rozhodnutí bylo potvrzeno. V odůvodnění rozhodnutí je podáván takový výklad ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., který zásadně popírá smysl tohoto ustanovení, které by v podstatě dle takového výkladu vůbec nemuselo existovat. V dalším odůvodnění je pak rozhodnutí z 5.3.2012 souhrnem teoretických právních naučení patřících spíše pro výuku studentů právnické fakulty v oboru právních teorií, které nemají příčinnou souvislost s tímto případem a téměř nemají žádnou souvislost s podmínkami uvedenými v § 118 a) citovaného zákona.

Žalovaná vůbec neprokázala, z jakých okolností měla žalobkyně předpokládat, že jí byl důchod vyplácen v nesprávné výši, případně jak měla vědomě způsobit, že taková výše důchodu jí byla vyplácena neprávem. Např. kdyby místo vdovského důchodu 3.000,-Kč pobírala tento důchod ve výši 30.000,-Kč mohla by se žalovaná dovolávat předpokládaných okolností o neprávem vyplaceném důchodu. Takovýchto okolností se však nemůže dovolávat, pokud místo vdovského důchodu např. 3.000,-Kč by pobírala důchod 6.000,-Kč.

Žalobou z 20.3.2012 se žalobkyně domáhala toho, aby krajský soud zrušil napadená rozhodnutí ČSSZ ze dne 19.1.2012 a rozhodnutí ČSSZ z 14.11.2012. Krajský soud v Brně v této samotné věci již jednou rozhodl, a to rozsudkem ze dne 23.5.2012, č.j. 41Ad 14/2012 – 24, který nabyt právní moci dne 31.5.2012, když zrušil rozhodnutí ČSSZ ze dne 5.3.2012. Krajský soud se ve shora uvedeném rozhodnutí v podstatě ztotožnil s námitkami žalobkyně proti požadavku žalované, aby na vdovském důchodu vrátila částku ...Kč, zejména citoval písemné vyjádření ČSSZ (patrně ze dne 19.4.2012), podle kterého žalovaná jednoznačně a řádně neprokázala zavinění žalobkyně na vyplacení přeplatku, když argumentace žalované je založená na obecné právní teorii a nepříslušejících dohadech ohledně jejich osobních poměrů a z ní vyplývající subjektivní stránky.

Bez ohledu na výše citované závěry krajského soudu v Brně a vyjádření ČSSZ žalovaná opět svým rozhodnutím ze dne 14.11.2012 zamítla námitky žalobkyně proti rozhodnutí ČSSZ ze dne 19.1.2012. V napadeném rozhodnutí obecně, byť obšírně rozvádí zásadu, že neznalost práva neomlouvá a obecný požadavek, že dávky vyplacené bez právního důvodu mají být vráceny. Kdyby tomu tak měla být pravda, tak by takovýmto úvahám muselo odpovídat i znění ust. § 118a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. Toto zákonné ustanovení však pro vrácení neprávem vyplacené částky vyžaduje, aby žalobkyně nesplnila některou jí uloženou povinnost nebo vědomě jinak způsobila, že jí část vdovského důchodu byla vyplácena neprávem. Ani jednu z těchto podmínek ji prokázat nelze. Nelze se dovolávat toho, že by nesplnila povinnost, která platila za dob starých Římanů nebo která platila v zákoně č. 221/1994 Sb. Musela by nesplnit konkrétně uloženou povinnost žalované přímo související

s přiznání vdovského důchodu. Žádnou takovou povinnost žalobkyně neporušila a vědomě nezpůsobila, že vdovský důchod jí byl vyplácen v plné výši.

V citovaném § 118a) ani jinde v zákoně není uvedeno, že její povinností je kontrolovat výši přiznaného důchodu a že žalobkyně by za správnost nebo nesprávnost takové kontroly měla nést odpovědnost. Povinnost správného výpočtu těchto dávek má žalovaná a má na to také stovky pracovníků a v žádném případě se nemůže vymlouvat na to, že chybný výpočet je dán její kapacitou technologických postupů a dokonce žalobkyni nedůstojně napadat, že snad měla využít cizího omylu. Ust. § 118 a) citovaného zákona rozhodně nelze vykládat tak, že žalobkyně by měla platit za selhání žalované. Kdyby zákonodárce v těchto případech vycházel ze zásady, které se dovolává žalovaná, že neznalost práva neomlouvá, tak by do zákona vůbec nepojal ust. § 118 a) citovaného zákona a vycházel by při přeplatku z této zásady a z toho teprve by se mohlo možná uvažovat nad tím, že si příjemce dávky měl zkontrolovat a podle právních předpisů posoudit výši důchodu.

Je naprosto nepřipadné tvrzení žalované na straně 6 napadeného rozhodnutí, že žalobkyně bydlí kilometr od Městské knihovny v Jihlavě a mohla se v knižním fondu s příslušnými zákony seznámit stejně jako v archivu Magistrátu města Jihlavy nebo na internetu. Vypočítat vzdálenost jejího bydliště od Městské knihovny umí žalovaná celkem přesně (správně je to 1,2 km), ale vypočítat výši její dávky neumí, ačkoliv toto je její práce. Nebo si snad žalovaná myslí, že čím někdo bydlí blíže knihovně, tím by měl mít větší znalost práva?

Je zcela zavádějící a nepravdivé tvrzení žalované v posledním odstavci na straně 6 napadeného rozhodnutí, že žalobkyně neinformovala Ministerstvo vnitra, že jí byl ČSSZ přiznán vdovský důchod. Vždyť Ministerstvo vnitra ve svém dopise ze dne 29.7.1997 samo uvádí ve druhém odstavci, že vyměřený vdovský důchod ČSSZ postoupí na orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ke sloučení výplaty invalidního a vdovského důchodu. Jednak Ministerstvo vnitra dle tohoto dopisu dobře vědělo, že žalobkyni bude přiznán vdovský důchod a že bude sloučen s jejím invalidním důchodem a jednak v tomto přípisu z 29.7.1997 není uvedeno, že výplata dávek důchodového pojištění jí bude krácena. Z citovaného přípisu v žádném případě nelze dovodit, že by žalobkyně nesplnila jakoukoliv uloženou povinnost nebo měla vědět a předpokládat takovou okolnost, že jí má být vdovský důchod krácen a že by tedy měla v tomto směru splnit nějakou oznamovací povinnost. O tom, že jí byl vdovský důchod vyplácen ve vyšší částce, se dozvěděla až z rozhodnutí žalované z 19.1.2012, která ji uložila vrátit částkuKč.

Trvá na tom, že v tomto případě se rozhodně nedá použít zásady, že neznalost zákona neomlouvá, i kdyby příjemce dávky důchodového pojištění byl příslušník Sboru národní bezpečnosti, protože tato zásada nevyplývá z ust. § 118 a) citovaného zákona. Žalobkyně po celou dobu svého pracovního poměru pracovala pouze jako spojovatelka telefonní ústředny, která sloužila společně pro policii, soud a ONV. Nikdy nepracovala jako policistka někde v kanceláři nebo v terénu. Důchodovým právem se rozhodně nikdy nezabývala nejen v době svého zaměstnání, ale ani ve svém důchodu nebo po smrti svého manžela. Uplatnění žalovanou preferované zásady, že má vrátit, to co bylo vyplaceno bez právního důvodu, by bylo nepochybně v rozporu s ust. § 118 a) citovaného zákona.

Protože neexistují žádné okolnosti, z nichž by mohla předpokládat, že je jí důchod vyplácen neprávem nebo v nesprávné výši, anebo jak jinak by měla způsobit, že jí důchod je vyplácen neprávem nebo v nesprávné výši, navrhovala, aby krajský soud svým rozhodnutím zrušil rozhodnutí ČSSZ z 19.1.2012 a rozhodnutí ČSSZ ze 14.11.2012 a aby soud zavázal žalovanou zaplatit žalobkyni jí vzniklé náklady řízení.

V písemném vyjádření k žalobě žalovaná uvedla, že argumenty obou stran sporů jsou obsaženy v rozhodnutí o námitkách a v žalobě a jsou zřejmé i z předchozího soudního sporu. Předmětem sporu zůstává nadále otázka *zavinění žalobkyně*.

Žalovaná se při výkladu ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., opírá o rozsudek NSS ze dne 26.5.2010, sp. zn. 3Ads 35/2010 s tím, že stačí naplnění jedné ze tří skutkových podmínek uvedených v tomto ustanovení a dojde ke vzniku subjektivní odpovědnosti. Po vydání pravomocného rozhodnutí o přiznání vdovského důchodu žalovanou, žalobkyně neoznámila tuto skutečnost orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra. Současně žalovaná vychází z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27.7.2012 sp. zn. 1Ad 11/2012, v němž je judikováno, že i v případě dobré víry účastníka řízení převažuje veřejný zájem na vrácení částek, které účastníku řízení nenáležely.

Navrhovala, aby žaloba jako nedůvodná byla zamítnuta.

V totožné věci Krajský soud v Brně rozhodoval již jednou.

Tehdy předmětem přezkumu bylo rozhodnutí vydané ČSSZ 5.3.2012, jehož výrok zněl, že námitky se zamítají a rozhodnutí ČSSZ z 19.1.2012 se potvrzuje.

Pokud jde o rozhodnutí z 19.1.2012 uložila ČSSZ účastníci řízení povinnost vrátit ČSSZ přeplatek na vdovském důchodu v částce ... Kč, a to do 15-ti dnů od právní moci rozhodnutí, podle § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Na základě žaloby žalobkyně pak byla věc přezkoumána krajským soudem, který 23.5.2012 vydal rozsudek pod č.j., když rozhodnutí ČSSZ ze dne 5.3.2012 zrušil pro vady řízení a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Z odůvodnění tohoto rozsudku mimo jiné vyplývá, že v dávkovém spise žalobkyně vedené žalovanou se nachází žádost žalobkyně o přiznání vdovského důchodu, který požadovala přiznat od data úmrtí jejího manžela B. K., tj. od data V žádosti sepsované na OSSZ žalobkyně uvedla, že ona sama je poživatelkou starobního důchodu vypláceného na základě rozhodnutí Ministerstva vnitra č.j. Uvedeno, že z toho vyplývá, že již v žádosti o přiznání vdovského důchodu žalobkyně uvedla, že ona sama je poživatelkou důchodové dávky, kterou pobírá od Ministerstva vnitra a uvedla také, pod jakým číslem jednacím bylo rozhodnutí ohledně její dávky vydána. Soud pak citoval ust. § 118a) zákona č. 582/1991 Sb., a dospěl k závěru, že žaloba žalobkyně je důvodná, což ve svém vyjádření k žalobě uznává i sama žalovaná, která uvádí, že zásadní otázkou v daném

případě je zavinění žalobkyně a žalovaná může přeplatek na dávce po žalobkyni požadovat pouze v případě, že bude její zavinění prokázáno, což se v případě žalobkyně dosud nestalo, když dosud z odůvodnění rozhodnutí žalované nevyplývá, z čeho plyne, že by žalobkyně nějakým způsobem zavinila, že jí byl vdovský důchod vyplácen ve vyšší částce, než náleží. S tím, co žalovaná uvádí v písemném vyjádření k žalobě, se plně ztotožňuje i Krajský soud v Brně a bylo by zcela nadbytečné toto opakovat, neboť argumentace žalované uvedená v jejím písemném vyjádření ze dne 16.4.2012 je přílehavá a správná. To je to, že v případě vrácení přeplatku podle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., může být požadováno pouze v případě, že příjemci dávky bude prokázáno **zavinění** při výplatě vyšší částky, což vyplývá i z judikatury NSS.

Krajský soud v Brně tedy dle ust. § 76 odst. 1 písm. a) s.ř.s. zrušil napadené rozhodnutí pro vady řízení bez jednání rozsudkem pro nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí.

Krajský soud vrátil věc žalované k dalšímu řízení a zavázal žalovanou právním názorem, že v případě, že setrvá na svém stanovisku, že bude po žalobkyni požadovat vrácení přeplatku na vdovském důchodu, musí z jejího rozhodnutí jednoznačně vyplývat, že žalobkyně vznik přeplatku svým jednáním zavinila, což doposud z rozhodnutí žalované nevyplývá. Soud se ztotožnil s argumentací žalované vyjádření v jeho písemném vyjádření k žalobě, že argumentace žalované je založena z převážné většiny na obecné právní teorii bez uvedení vztahu ke konkrétnímu jednání žalobkyně a také na nepřislušejících dohadách ohledně osobních poměrů žalobkyně a z nich vyplývající subjektivní stránky skutku.

Na základě tohoto rozsudku, jímž bylo rozhodnutí žalované zrušeno, ČSSZ vydala pak 14.11.2012 pod č.j. nové rozhodnutí, když zamítla námitky žalobkyně a potvrdila rozhodnutí ČSSZ z 19.1.2012. Pokud jde o odůvodnění tohoto rozhodnutí citovala ust. § 59 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., dle něhož, jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního nebo invalidního důchodu a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu a nebo sirotčího důchodu, vyplácí se nejvyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry.

Vzhledem k tomu, že účastnice řízení pobírala v době úmrtí svého manžela invalidní důchod, je nutné postupovat podle § 59 uvedeného zákona, kdy jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu invalidního důchodu a na výplatu vdovského důchodu, vyplácí se nejvyšší důchod v plné výši a z dalšího důchodu se vyplácí polovina procentní výměry.

K souběhu nároku na výplatu invalidního důchodu a vdovského důchodu došlo již dne 22.6.1997, tzn. výplata vdovského důchodu ve výši poloviny procentní výměry náležela od tohoto data.

Podle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jestliže byl důchod vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel,

nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátcе důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky. Citovaný paragraf zároveň neobsahuje žádné ustanovení umožňující vyvinění příjemce důchodu z povinnosti vrátit vzniklý přeplatek, a to ani z důvodu, že splátky důchodu byly orgánem sociálního zabezpečení poukázány omylem.

Dle rozsudku NSS ze dne 26.5.2010, č.j. 3Ads 35/2010 – 54, jehož aplikace nebyla v předchozím průběhu řízení o přeplatku, tj. včetně předešlého soudního řízení, nikterak zpochybněna, nemusí být splněny všechny tři podmínky uvedené v § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů kumulativně, stačí, pokud je splněna alespoň jedna z nich. Dle uvedené rozsudku je: „Schéma odpovědnostního vztahu tvořeno alternativními skutkovými podmínkami, z nichž alespoň jedna musí být splněna pro vznik odpovědnosti za přeplatek na důchodu (tj. „nesplnění uložené povinnosti“, „přijetí důchodu, či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vrácení“, „jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku“). Oznamovací povinnost tedy není jedinou povinností, kterou zákon účastníci řízení uložil“. Porušení právní povinnosti účastnice řízení spatřuje ČSSZ v tom, že neoprávněně vyplácené dávky důchodového pojištění přijala, resp. nevrátila, ačkoliv musela z okolností předpokládat, že byly vyplaceny neprávem. Odpovědnost příjemce důchodové dávky podle § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je odpovědností subjektivní, přestože, jak naznačuje výše uvedený rozsudek NSS: „obsahuje citované ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., vícero dílčích skutkových podstat vzniku odpovědnosti za přeplatek, přičemž ne u všech z nich lze výkladem dovodit nutnost prokazování prvků zavinění“. Příjemce nese odpovědnost za vznik přeplatku, pokud existuje odpovědnostní vztah, jehož prvky jsou protiprávní přijetí důchodu, resp. jeho přijetí v nesprávné výši, škodlivý následek, kauzální nexus mezi jednáním příjemce důchodu a škodlivým následkem a zavinění jako psychický vztah příjemce ke vzniku přeplatku. Podle § 50 zákona č. 582/1991 Sb., je oprávněný nebo jiný příjemce dávky důchodového zabezpečení povinen písemně ohlásit plátcі dávky do 8 dnů skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu nebo poskytování. Účastnice řízení neoznámila rozhodnou skutečnost, která má vliv na výši vypláceného důchodu, tj. přiznání vdovského důchodu, plátcі dávek důchodového pojištění - orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra a nesplnila tak zákonem stanovenou povinnost. Oznámení o úmrtí manžela nelze za toto oznámení považovat, neboť úmrtí manžela je pouze jednou z podmínek pro vznik nároku na vdovský důchod. Podle § 118 a) odst. 1 zák. č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů a v souladu s uvedenou judikaturou NSS má příjemce důchodu povinnost nepřijmout, resp. bezodkladně vrátit příjemci důchod nebo jeho část, o němž musí z okolností předpokládat, že nenáleží. ČSSZ spatřuje zaviněné porušení právní povinnosti účastnice řízení také v přijetí, resp. nevrácení neoprávněně vyplácených částek dávek důchodového pojištění, ačkoliv musela z okolností předpokládat, že byly vyplaceny ve vyšší částce, než náležely. To vyplývá explicitně z § 118 a) odst. 1 cit. zákona a dává právo ČSSZ na vrácení neoprávněně vyplácených částek. Tomuto právu odpovídá povinnost účastnice řízení bezodkladně vrátit tyto částky plátcі, tj. ČSSZ.

Je nesporné, že vyplácením vdovského důchodu v plné výši ČSSZ při pobírání invalidního důchodu od orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ČR došlo ke vzniku škody, neboť vdovský důchod měl být dle § 59 zákona č. 155/1995 Sb., vyplácen ve výši poloviny procentní výměry. K existenci příčinné souvislosti (kauzálního nexu) uvádí ČSSZ, že jak nesplnění uložené oznamovací povinnosti vůči plátcі důchodu, tak přijetí, resp. bezodkladné nevrácení neoprávněně vyplacené dávky jsou sami o sobě způsobilé vyvolat

škodlivý následek. V případě, že by účastnice řízení splnila svoji oznamovací povinnost vůči orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra, upravil by tento orgán výši vypláceného vdovského důchodu a sloučil jeho výplatu s ostatními dávkami důchodového pojištění, které účastnici řízení náležely a nedošlo by tak ke vzniku přeplatku na vdovském důchodu. Taktéž, pokud by účastnice řízení nepřijala důchod v nesprávné výši ale přijala jenom zákonnou část, případně nepřijala důchod vůbec, nemohlo by dojít ke vzniku přeplatku na dávce důchodového pojištění.

V uvedeném rozhodnutí pak žalovaná uvádí, v jaké výši byl vdovský důchod vyplácen a v jaké výši žalobkyni náležel, uvádí to z toho důvodu, aby osvětlila, proč došlo k přeplatku na vdovském důchodu ve výšiKč, a to za období od 27.1.2007 do 3.10.2011 (...Kč – ...Kč).

Žalovaná pak v odůvodnění uvedla, že zákon č. 582/1991 Sb., nedefinuje zvláště pojem zavinění. Je nutné tedy vycházet z obecného právního významu, který je legálně definován pouze trestním právem hmotným a používá se na základě analogie iuris v celém právním řádu. Z výkladu ust. § 118 a) odst. 1 citovaného zákona plyne, že ke vzniku zavinění přeplatku stačí pouze zavinění z nedbalosti. Legální definici nedbalosti upravuje § 16 odst. 1 trestního zákoníku tak, že trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

- a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí,
- b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Účastnice řízení uvádí, že nevěděla, že ji vdovský důchod nemá být vyplácen samostatně, ale má být sloučen s invalidním důchodem spolu s jeho výplatou v nižší částce. Přesto se ČSSZ domnívá, že o skutečnosti, že je důchod vyplácen ve vyšší částce, než náleží, **měla a mohla účastnice vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět a zavinila tím vznik přeplatku na dávce důchodového pojištění.** Účastnice řízení byla o skutečnosti, že výplata invalidního a vdovského důchodu bude sloučena a vyplácena Orgánem sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra, informována, a to dopisem tohoto orgánu č.j. ze dne 29.9.1997.

Skutečnost, že při souběhu nároku na výplatu se výše pobíraného důchodu krátí, je stanovena normou obsaženou v právních předpisech, konkrétně v § 59 zákona č. 155/1995 Sb. Přes značný nárůst v počtu právních norem a jejich složitost, je jejich závaznost pro adresáty nesporná, jestliže se mohly s obsahem normy včas seznámit a takové seznámení pro ně nebylo obtížně proveditelné či přespříliš technicky či finančně náročné, neboť právní norma je obecně závazným pravidlem chování, jehož dodržování je zabezpečeno státem. Tato skutečnost vyplývá z obecné právní zásady, že neznalost práva neomlouvá, která přestože není v právním řádu ČR explicitně obsažena, je na jejím území platná, a to i s ohledem na ustálenou judikaturu Ústavního soudu, např. náleží sp. zn. Pl. ÚS 33/97 ze dne 17.12.1997, který výslovně uvádí, že „I v českém právu platí a je běžně aplikována řada obecných

právních principů, které nejsou výslovně obsaženy v právních předpisech. Příkladem je právní princip, dle něhož neznalost práva neomlouvá...“, nebo nález sp. zn. III.ÚS, 721/2000 ze dne 10.7.2001, který odkazuje výslovně na trvalost výše uvedeného principu a sděluje, že „...protože již od dob starých Římanů platí, že „Ignorantia iuris non excusat“, je v bytostném právním zájmu třetích osob, aby si ověřily, že při daném právním úkonu byla splněna jedna ze zákonem stanovených podmínek jeho vzniku“. Podmínkou platnosti a účinnosti zákona je jeho publikace ve Sbírce zákonů. Norma obsažena v § 59 zákona č. 155/1995 Sb., tj. skutečnost, že při souběhu nároků na výplatu více důchodu se jejich výše krátí, byla obsažena již v původním znění tohoto zákona, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů, částka 41/1995, rozeslané dne 4.8.1995 a účinné od 1.1.1996. Účastnice řízení měla dostatek času se s příslušnou normou seznámit, nehledě na skutečnost, že normy upravující výši výplaty dávek důchodového pojištění, resp. že se jedna z vyplácených dávek krátí, jsou obsaženy v právním řádu ČR kontinuálně od účinnosti zákona č. 221/1924 Sb. Jak vyplývá z výše uvedeného, je tato právní úprava platná na území ČR již více než 85 let a veřejnosti jejíž velmi dobře zažitá i s ohledem na to, že se týká poměrně značného počtu občanů a také ze zkušeností ČSSZ vyplývá, že mezi příjemce pozůstalostních důchodů je všeobecně známá.

Pokud by orgány státu rezignovaly na požadavek elementárního právního vědomí a znalosti právních norem, publikovaných ve Sbírce zákonů, staly by se tyto normy nevymáhateľné. V takovém případě by se zcela ztratila nutnost jejich existence a v právních předpisech by nemusely být uvedeny povinnosti adresátů jako např. oznamovací povinnost vůči orgánu sociálního zabezpečení obsažená v § 50 zákona č. 582/1991 Sb., povinnost podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob dle § 38 g) zákona č. 586/1992 Sb., nebo povinnost řidiče podrobit se na výzvu policisty vyšetření podle zvláštního právního předpisu ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem dle § 5 zákona č. 361/2000 Sb. Pro vyhlášený zákon platí fikce, že každý měl možnost se s ním seznámit, což se promítá do obecné zásady – neznalost zákona neomlouvá. Určující tedy je, že vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům účastnice řízení se mohla seznámit se Sbírkou zákonů a tedy měla vědět, že při současné výplatě více důchodu v souběhu, dochází k jejich úpravě, avšak tuto platbu přijala.

Uvedeno dále, že účastnice řízení byla přijata do služebního poměru ke Sboru národní bezpečnosti dne 1.10.1959 a vykonávala funkci telefonista – dálnopisec. Vzhledem k tomu, že byla ve služebním poměru, a tím pádem i policistou, musela se během výkonu funkce dozvědět o závaznosti povinností uložených adresátům právní normou bez ohledu na její tvrzenou znalost. Účastnice řízení měla z právních předpisů vědět, že důchod nenáleží v plné výši. Na základě dopisu č.j. ze dne 29.9.1997, který výslovně uvádí, že: „Vdovský důchod ČSSZ následně postoupí na Orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ke sloučení výplaty invalidního důchodu žalobkyně a vyměřeného vdovského důchodu“, musela vědět, že jí vdovský důchod nemá být vyplácen ČSSZ, ale Orgánem sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra. Se zněním příslušných právních předpisů se navíc mohla seznámit prostřednictvím Městské knihovny Jihlava, která ve svém knižním fondu příslušné zákona má a jejíž pobočka se nachází zhruba 1 km od místa bydliště účastnice řízení nebo zdarma v archivním oddělení Magistrátu města Jihlavy, případně v elektronické podobě na internetu, např. na stránkách Ministerstva vnitra ČR nebo portálu veřejné správy.

ČSSZ uvedla, že je si vědoma toho, že z hlediska účastnice řízení, přistoupila k zastavení výplaty vdovského důchodu a předání výplaty vdovského důchodu Orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra později. Nad touto skutečností, způsobenou zčásti

kapacitou technologických postupů, zčásti lidským faktorem, ČSSZ vyjadřuje politování, nicméně žádný orgán veřejné moci nemůže legalizovat protiprávní jednání spočívající ve využití cizího omylu a ponechání si částky, která nenáležela. Opačný postup by nejen byl v rozporu s platným právem, ale v konečném důsledku by znamenal destrukci po staletí formovaného právního vědomí ve společnosti, že si nikdo nemůže ponechat to, co mu nenáleží.

Povinnost vrátit to, co dotčené osobě nenáleží, je přirozeno právním principem, který se ve společnosti uplatňuje jak v oblasti veřejného, tak soukromého práva. Povinnost vyplývající z tohoto principu je zakotvena např. v občanském zákoníku (bezdůvodné obohacení), v zákoně č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (§ 118a) odst. 1) nebo v zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád. Veřejný zájem na vyplacení dávek důchodového pojištění je v souladu se zákonem, resp. vrácení její neoprávněně vyplacené části vycházející z výše uvedeného principu, převažuje dle názoru ČSSZ, potvrzeného mimo jiné i rozsudkem Městského soudu v Praze sp. zn. 1Ad 11/2012 ze dne 27.7.2012, nad principem dobré víry příjemce dávky, že mu byla dávka vyplácena právem nebo ve správné výši. I kdyby účastnice řízení byla v dobré víře, že jsou jí dávky důchodového pojištění vypláceny správně, ačkoliv v tomto případě mohla a měla vědět, že tomu tak není, převážil by veřejný zájem na vrácení částek, který účastníci řízení nenáležely. Jak se konstatuje v odůvodnění výše uvedeného rozsudku Městského soudu v Praze: „má příjemce dávky povinnost vrátit neprávem vyplacenou dávku i tehdy, když přijal částku v dobré víře, neboť je zde zřejmý veřejný zájem na tom, aby dávky důchodového zabezpečení byly vypláceny jen v souladu se zákonem, který převyšuje dobrou víru jednotlivce“. Povinnost vrátit to, co nenáleží, je nejen obsažena v přirozeném a platném právu, ale odpovídá i pravidlům obecné morálky. Rovněž morální normy přikazují každému vrátit to, co mu nenáleží, bez ohledu na to, čím byl tento stav způsoben. K námitce účastnice řízení ČSSZ sdělila dále, že skutečnost, že bylo v žádosti účastníci řízení uvedeno, že je poživatelkou starobního důchodu od ministerstva vnitra ji nezavazuje povinnosti vrátit částky, které nenáležely. O skutečnosti, že bude výplata invalidního a starobního důchodu sloučena a vyplácena Orgánem sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra musela na základě dopisu tohoto orgánu ze dne 29.7.1997 účastnice řízení vědět. Měla tak vědět o skutečnosti, že dle § 59 zákona č. 155/1995 Sb., bude výplata dávek důchodového pojištění krácena, a že k tomuto krácení nedošlo, obzvláště s přihlédnutím ke skutečnosti, že jí byla současně vyplácena základní výměra jak invalidního (později starobního), tak vdovského důchodu. Taktéž o skutečnost, že jí byl ČSSZ přiznán vdovský důchod neinformovala Orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra a nesplnila tak povinnost uvedenou v § 50 zákona č. 582/1991 Sb. ČSSZ byl žalobkyni v období od 22.6.1997 do 3.10.2011 vyplacen vdovský důchod v celkové výši 873.838,-Kč ačkoliv náležel pouze ve výši ...Kč. Rozdíl mezi vyplaceným vdovským důchodem ČSSZ a vdovským důchodem, který účastníci řízení ve skutečnosti náležel, činí ... Kč. Na druhou stranu však ČSSZ neuložila účastnici řízení povinnost vrátit přeplatek na výplatě vdoveckého důchodu před 27.1.2007, neboť v souladu s ust. § 118 a) odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., již nárok na vrácení vyplacených částek na vdovském důchodu ČSSZ před tímto dnem zanikl. V neposlední řadě je třeba mít na zřeteli, že ČSSZ hospodaří s veřejnými prostředky přísně účelově určenými, se striktními pravidly pro nakládání s nimi. Je tedy na místě, aby ČSSZ v rozsahu stanoveném v zákoně po účastnici řízení oprávněně požadovala vrácení částek, které jí byly vyplaceny bez právního důvodu.

Krajský soud v Brně ve věci nařídil jednání, kdy právní zástupce žalobkyně uvedl, že pokud jde o dopis Ministerstva vnitra z 29.7.1997, pokud by Ministerstvo vnitra žalobkyni

v tomto dopise sdělilo, že po sloučení důchodů bude žalobkyni vdovský důchod krácen, mohlo by se uvažovat v takovém případě o nějaké formě zavinění. Nic takového však z dopisu Ministerstva vnitra nevyplývá a bylo by absurdní po žalobkyni, která je prostá žena, požadovat, aby se seznamovala se zněním předpisů v důchodové oblasti např. v Městské knihovně Jihlava. Žalobkyně rozhodně neporušila ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. Byla to ona, kdo sdělil všechny potřebné skutečnosti již při podání žádosti o vdovský důchod a rozhodně není možné po ni požadovat, aby studovala v tomto směru právní předpisy. Od přiznání vdovského důchodu se v podstatě 15 let nic nedělo a ČSSZ při nějaké kontrole po letech přišla na to, že je žalobkyni vdovský důchod vyplácen v nesprávné výši. ČSSZ tedy po letech přišla na chybu, kterou mohla zjistit už v roce 1997, když měla k dispozici stejné podklady jako v současné době. Chybu na straně ČSSZ nelze svádět na žalobkyni.

Žalobkyně pak sama uvedla, že když s ní byla sepsována na OSSZ žádost o vdovský důchod, žádná z pracovníků OSSZ jí neinformovala o tom, že při souběhu důchodů ji bude nižší důchod krácen v procentní výši na ½.

Skutečnosti zjištěné ze správního spisu.

17.7.1997 zasílala žalobkyně Ministerstvu vnitra, Orgánu sociálního zabezpečení Oznámení ke změně, k č.j. ... sdělení, v němž oznamovala, že předkládá úmrtní list svého manžela, který zemřel 22.6.1997.

Na toto oznámení Ministerstvo vnitra, Orgán sociálního zabezpečení žalobkyni sděloval, že potvrzuje příjem jí zaslané kopie úmrtního listu manžela a sděluje, že nárok na vdovský důchod musí uplatnit u ČSSZ prostřednictvím OSSZ v Jihlavě, kde s ní příslušnou žádost sepíší. Sděloval dále, že vyměřený vdovský důchod ČSSZ následně postoupí na Orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ke sloučení výplat invalidního důchodu žalobkyně a vyměřeného vdovského důchodu. Na to žalobkyně 16.7.1997 sepsala na OSSZ Jihlava žádost o vdovský důchod, neboť její manžel B. K. zemřel a od tohoto dne požadovala přiznání vdovského důchodu. Uvedla, že ona sama již pobírá starobní důchod, který je jí vyplácen Ministerstvem vnitra pod č.j. (před tím od roku 1990 žalobkyně pobírala invalidní důchod, který jí byl rovněž vyplácen Ministerstvem vnitra).

ČSSZ rozhodnutím ze dne 25.8.1997 přiznala žalobkyni od 22.6.1997 podle ust. § 49 zákona č. 155/1995 Sb., vdovský důchod ve výši 3.481,-Kč. ČSSZ rozhodnutím z 23.8.2011 rozhodla tak, že dle ust. § 9 odst. 2 zákona č. 582 o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, se žalobkyni s účinností od 4.10.2011 zastavuje výplata vdovského důchodu ve výši 6.736,-Kč měsíčně. Dle ust. § 115 zákona č. 582/1991 Sb., se předává výplata tohoto důchodu Orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ČR, který účastníci řízení přiznal od 1.12.1990 invalidní důchod.

19.1.2012 vydala ČSSZ rozhodnutí, dle něhož podle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, se účastníkovi řízení ukládá povinnost vrátit ČSSZ přeplatek na vdovském důchodu v částceKč, a to do 15-ti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Posouzení věci soudem

Krajský soud v Brně dospěl k závěru po provedeném dokazování správním spisem i spisem tohoto soudu sp. zn. 41Ad 14/2012, že pokud jde o skutková zjištění, zde v případě účastníků řízení není sporu, spor je pouze o výklad ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.

Dle tohoto zákonného ustanovení, jestliže důchod byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.

Žalovaný pokud jde o výklad ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., poukazoval na výklad provedený NSS v rozsudku č.j. 3Ads 35/2010 – 54.

Z uvedeného rozsudku krajský soud zjistil, z jeho odůvodnění, že ze správního spisu se podává, že stěžovatelka dne 20.8.2007 vydala rozhodnutí, kterým žalobci odňala 20.9.2007 vdovecký důchod podle § 56 odst. 1 písm. a) zák.č. 155/1995 Sb. V rozhodnutí dále uvedeno, že za dobu, která je tam uvedena, vznikl přeplatek ve výšiKč. Dále ve výroku rozhodnutí uvedeno, že podle § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., je žalobce povinen vrátit přeplatekKč na vdoveckém důchodu stěžovatelce do 15-ti dnů od právní moci rozhodnutí. V uvedeném rozsudku NSS pak uvedeno, že tento soud předesílá, že o skutkovém základu daného případu není mezi stranami sporu. Mezi účastníky je sporná otázka týkající se aplikace ust. § 118 a) odst. 1 zák.č. 582/1991 Sb., když stěžovatelka na základě tohoto ustanovení rozhodla o povinnosti žalobce vrátit přeplatek na vdoveckém důchodu, krajský soud však shledal, že nebylo prokázáno, že by ze strany žalobce došlo k naplnění podmínek ust. § 118 a) odst. 1 uvedeného zákona a stěžovatelka především namítá, že žalobce musel z okolností předpokládat, že mu byl vdovecký důchod po 19.11.2005 vyplacen neprávem. Po citaci ust. § 118 a) odst. 1 NSS uvádí, že schéma tohoto odpovědnostního vztahu je tvořeno alternativními skutkovými podmínkami, z nichž alespoň jedna musí být splněna pro vznik odpovědnosti za přeplatek na důchodu (tj. „nesplnění uložené povinnosti“, „přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení“, „jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku“). Ačkoliv citované ustanovení zde výslovně neužívá pojem „zavinění“ ani výslovně nehovoří o žádné z jeho forem (tj. úmyslu či nedbalosti), je z jeho jazykového a logického – systematického výkladu jednoznačně patrné, že odpovědnost oprávněné osoby, příjemce dávky je tzv. subjektivní odpovědností. K tomuto závěru ostatně dospěl krajský soud v nyní posuzovaném i v předešlých řízeních a stěžovatelka ho výslovně nerozporovala. V daném případě se tedy jedná o odpovědnostní vztah, jehož prvky jsou 1) protiprávní jednání příjemce důchodu spočívající v porušení některé z jeho zákonných povinností; 2) škodlivý následek; 3) kauzální nexus mezi jednáním příjemce důchodu a škodlivým následkem a konečně 4) zavinění jako psychický vztah příjemce důchodu ke vzniku přeplatku. NSS považuje otázku zavinění v dané věci za klíčovou a podotýká, že ani zákon č. 582/1991 Sb., ani další předpisy práva sociálního zabezpečení nedefinují zvláště pojem zavinění. Proto je při práci s tímto pojmem třeba vycházet z jeho obecného právního významu, který je legálně

definován pouze trestním právem hmotným a používá se na základě analogie iuris a širokého doktrinárního a praktického konsensu v celém právním řádu. Z výkladu citovaného ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., a jeho účelu vyplývá, že pro naplnění prvku zavinění postačí pouze zavinění v nedbalostní, nikoliv úmyslné formě (srov. dikci „*musel z okolností předpokládat*“). Z dikce uvedeného ust. přitom neplyne, zda prvek zavinění musí být prokázán stěžovatelkou, ale ani to, že by za splnění ostatních prvků vzniku odpovědnostního právního vztahu presumoval, neboť zákon č. 582/1991 Sb., neobsahuje žádné ustanovení umožňující exkulpaci (tj. vyvinění) příjemce důchodu z povinnosti vrátit vzniklý přeplatek. Z uvedeného lze usuzovat, že naplnění všech jejích prvků vzniku odpovědnosti za přeplatek musí zkoumat ex offio stěžovatelka, neboť řízení o stanovení povinnosti vrátit přeplatek se vede z vlastního podnětu správního orgánu. Jak bylo ovšem výše naznačeno, citované ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., obsahuje vícero dílčích skutkových podstat vzniku odpovědnosti za přeplatek, přičemž ne u všech z nich lze výkladem dovodit nutnost prokazování prvků zavinění. V souzené věci je však relevantní ta skutková podstata, v níž je zavinění alespoň ve formě nedbalosti implicitně obsaženo (srov. dikci „*musel z okolností předpokládat*“).

Při posuzování zákonnosti rozhodnutí stěžovatelky je třeba hodnotit, zda v jejím odůvodnění je postaveno najisto, že byly naplněny všechny uvedené prvky odpovědnostního schématu odpovědnosti za přeplatek na vdoveckém důchodu. Krajský soud učinil spornou tolika otázku, zda stěžovatelka uvedla, jaké byly okolnosti, za nichž by musel žalobce předpokládat, že je mu důchod vyplácen neprávem nebo jak jinak měl vědomě způsobit, že mu důchod byl vyplácen neprávem. Své rozhodnutí postavil tedy na závěru, že v odpovědnostním vztahu chybí zavinění žalobce, které nebylo stěžovatelkou prokázáno. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí však vyplývá, že stěžovatelka vycházela zejména z vědomí žalobce o tom, že byl jejím rozhodnutím informován, že mu vdovecký důchod náleží pouze po dobu 1 roku po smrti manželky a poté ho již nemohl pobírat v dobré víře či „*musel z okolností předpokládat*“, že byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel. Stěžovatelka tak usuzovala na vědomou formu zavinění žalobce, a to na nedbalost. Poznamenává se, že i zavinění ve formě nevědomé nedbalosti, tedy absenci vědomé i volní stránky zavinění a jejich fiktivní konstrukce (srov. dikci „*vědět mohl a měl*“ uvedenou v legální definici této formy zavinění v ust. § 5 zák.č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinný do 31.12.2009), které z jednání žalobkyně vyplývá, dostačuje ke vzniku odpovědnosti za přeplatek na dávce dle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.

NSS uvedl, že pochybení ze strany stěžovatelky je v dané věci zřejmé a souhlasil tak s krajským soudem, který tento aspekt vyzdvihl, o tom se však podstata sporu nevedla. Šlo o objasnění, zda má stěžovatelka nárok na vrácení, popř. úhradu nesprávně vyplacené částky dle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. Vzhledem k tomu, že vdovecký důchod byl přiznán na dobu určitou, neměl žalobce povinnost oznamovat konec této lhůty a tím i pobírání důchodu, neboť tato skutečnost byla stěžovatelce známa jejím pravomocným rozhodnutím a v tomto směru lze souhlasit s krajským soudem a odpovídající pasáže stěžovatelky v odůvodnění rozhodnutí považovat za nadbytečné a matoucí.

Přesto bylo možno usuzovat na klíčovou skutkovou podstatu odpovědnostního vztahu, jenž byla podkladem pro napadené rozhodnutí, a to skutečnost, že žalobce přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, a to z titulu pravomocného rozhodnutí o nároku na vdovecký důchod na dobu určitou,

byť závěry stěžovatelky se pohybovaly na samé hranici přezkoumatelnosti a důvody podávané ve vyjádření měly najít odraz v odůvodnění rozhodnutí samého.

Pro vznik odpovědnosti příjemce důchodové dávky za přeplatek, přičemž postačující je jeho zavinění ve formě nevědomé nedbalosti, je podstatné, že v rozhodnutí žalované bylo jasně uvedeno, že vdovecký důchod náleží žalobci jen po dobu 1 roku od úmrtí manželky. Zániku nároku na vdovecký důchod si byl žalobce vědom, tuto skutečnost nezpochybňoval a proto po uplynutí této doby, jak sám uvádí ve správním a soudním spise, se přestal o důchod automaticky zajímat a vyzvedl si ho až v oznámení pošty o uložení dvou splátek. Určující je, že žalobce o skutečnosti, že se jedná o jeho vdovecký důchod, vyplacený po zániku nároku na něj minimálně měl a mohl vědět, avšak tyto platby přijal. Sama skutečnost, že mu byla výplata vdoveckého důchodu nadále poukazována, nesvědčí o tom, že mu nárok na dávku zanikl. Taktéž automatické oznámení o valorizaci důchodu není dokladem trvání nároku na dávku a úsudek žalobce o zcela jiném neurčitým titulu plateb stěžovatelky či změny právní úpravy neobstojí při vědomí, že k založení povinnosti vrátit přeplatek postačí existence pouze nedbalostí formy zavinění při přijetí neprávem vyplacené dávky.

I v tomto projednávaném případě šlo o posouzení ust. § 118 a) zákona č. 582/1991 Sb., v platném znění, když žalovaná zdůrazňovala, že příjemce důchodu, tj. žalobkyně měla povinnost vdovský důchod nepřijmout, resp. bezodkladně vrátit plátcí důchod nebo jeho část, o němž musela z okolností předpokládat, že ji nenáleží. V tom tedy spatřovala zavinění žalobkyně.

Krajský soud uvádí, že případ žalobkyně není rozhodně srovnatelný s případem, který byl posuzován NSS v rozsudku č.j. 3Ads 35/2010 – 54.

Pokud jde o žalobkyni je zcela jednoznačné, že úmrtí manžela bezprostředně poté, kdy k němu došlo, oznámila, spolu s úmrtním listem Ministerstvu vnitra, který byl plátcem nejprve invalidního důchodu žalobkyně, poté starobního důchodu. Ministerstvo vnitra, Orgán sociálního zabezpečení sdělilo žalobkyni, že nárok na vdovský důchod musí uplatnit u ČSSZ, prostřednictvím OSSZ v Jihlavě, kde s ní bude žádost sepsána a bylo uvedeno, že vyměřený vdovský důchod ČSSZ následně postoupí na Orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ke sloučení výplaty invalidního důchodu žalobkyně a vyměřeného vdovského důchodu.

Na tento přípis Ministerstva vnitra žalobkyně reagovala tak, že podala žádost o vdovský důchod na ČSSZ a v žádosti v kolonce pobírá – nepobírá již důchod, jaký, od koho, pod č. uvedla: starobní důchod Ministerstvo vnitra ...

Z této podané žádosti na ČSSZ bylo tedy zcela evidentní, že žalobkyně, když žádala o přiznání vdovského důchodu, žádnou skutečnost nezatajila, pravdivě uvedla, že je již poživatelkou starobního důchodu, že tento pobírá od Ministerstva vnitra a pod jakým číslem.

Žalobkyni byl pak 25.8.1997 ČSSZ přiznán vdovský důchod ve výši ...Kč. Vdovský důchod od ČSSZ žalobkyně pobírala až do roku 2011, kdy od 4.10.2011 ČSSZ výplatu tohoto

vdovského důchodu zastavila a sdělila toto na vědomí Orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra ČR, a dalším rozhodnutím z 19.1.2012 ČSSZ rozhodla o vrácení přeplatku na vdovském důchodu podle ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.

Soud tedy shrnuje, že žalobkyni byl přiznán vdovský důchod rozhodnutím ČSSZ a 14 let od tohoto orgánu žalobkyně vdovský důchod pobírala.

Pokud jde o žalobkyni, bylo prokázáno, že pracovala u Ministerstva vnitra jako telefonistka – spojovatelka a pouze velmi krátkou dobu vykonávala úřednickou činnost. Žalobkyně tedy vykonávala poměrně jednoduchou pracovní činnost u Ministerstva vnitra a protože vdovský důchod jí byl přiznán v roce 1997 v částce ... Kč, má krajský soud zcela jednoznačně za to, že u žalobkyně nelze dospět k závěru, že musela z okolností předpokládat, že jí byl vdovský důchod vyplacen ve vyšší částce než náležel, protože každý měsíc, po dlouhých 14 let pobírala důchod ve vyšší částce, než jí náležel. Soud na to usuzuje zejména z toho, že výše přiznaného vdovského důchodu v roce 1997 nebyla tak vysoká, že by žalobkyně z této částky musela usuzovat, že je jí vyplácen důchod ve vyšší částce, než jí náleží. Kdyby např. žalobkyni bylo vypláceno na vdovském důchodu řekněme ...Kč a více, dalo by se usuzovat, že žalobkyně z okolností by musela předpokládat, že tak vysoký vdovský důchod ji nenáleží, když v obecném povědomí občanů je, jaká bývá v průměru výše důchodů. Pokud však byl přiznán důchod v částce, kterou soud uvedl, má za to, že žalobkyni toto nemuselo překvapit a nemusela z této částky usoudit, že by jí důchod byl vyplácen ve vyšší částce, než jí náleží, zvláště když nezatajila skutečnost, že sama je již poživatelkou starobního důchodu od jiného plátce, Ministerstva vnitra ČR.

Ani s ohledem na vykonávanou práci, kterou ČSSZ u Ministerstva vnitra zjišťovala, když bylo zjištěno, že šlo o práci telefonistky – spojovatelky nelze usuzovat, že by žalobkyně musela s ohledem na profesi, kterou vykonává, vzdělání a osobní poměry předpokládat, že jí byl důchod vyplácen ve vyšší částce, než náleží.

Pokud žalovaná v rozhodnutí poukazovala na již shora citovaný rozsudek NSS, z tohoto rozsudku vyplývá výklad ust. § 118 a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. Soud však uvádí, že případ, který byl řešen v tomto rozsudku NSS byl případem jiným, zcela odlišným od žalobkyně, neboť NSS spatřoval zavinění tamního účastníka řízení v tom, že věděl z rozhodnutí o přiznání vdoveckého důchodu, že tento byl vyměřen na dobu určitou, na dobu 1 roku a poté, kdy mu přicházely dál platby vdoveckého důchodu, musel předpokládat, po uplynutí 1 roku, že je mu již vdovecký důchod vyplácen neprávem.

Takováto situace však není v případě žalobkyně, té byl vdovský důchod přiznán na dobu neurčitou, byl jí vyplácen ve výši, která dle názoru soudu nemusela v žalobkyni vzbuzovat pochybnosti o správně vypočtené výši, a to právě s ohledem na okolnosti, které soud již uvedl shora.

V případě žalobkyně tedy soud dospěl k závěru, že tato nemusela z okolností případu předpokládat, že jí byl důchod vyplácen ve vyšší částce než náležel, když všechny povinnosti

uložené ji zákonem splnila a ani jinak vědomě nezpůsobila, že by jí důchod byl vyplácen ve vyšší částce, než náležel.

Na straně žalobkyně nelze tedy spatřovat ani zavinění ve formě nedbalostní, ať vědomé či nevědomé.

Pokud žalovaná poukazuje na dopis Ministerstva vnitra žalobkyni již v roce 1997 v tom směru, že o vdovský důchod si musí požádat ČSSZ prostřednictvím OSSZ Jihlava s tím, že ČSSZ postoupí přiznaný důchod k výplatě Ministerstvu vnitra, soud uvádí, že z tohoto dopisu vůbec nevyplývá, že jeden z důchodů, protože jde o souběh důchodu, bude v procentní výši krácen, takže ani z tohoto dopisu Ministerstva vnitra žalobkyně nemusela předpokládat, že by jí měl být vdovský důchod vyplácen v nižší částce.

Soud zde pak uzavírá, že v dané věci k výraznému pochybení došlo na straně ČSSZ, která měla od žalobkyně všechny potřebné informace, z nichž věděla, že v dané věci dochází k souběhu dvou důchodů, a to starobního a vdovského, přičemž starobní je vyplácen jiným plátcem, a to Ministerstvem vnitra, takže v dané věci se jedná jednoznačně o pochybení ČSSZ a jak soud již uvedl, s ohledem na všechny okolnosti případu (vzdělání, věk, vykonávané zaměstnání) žalobkyně nemusela vědět, ani z okolností předpokládat, že jí byl vyplácen důchod neprávem ve vyšší částce. Soud zde poznamenává, že např. u ženy, která by pracovala u policie, ale např. ve funkci vyšetřovatelky, komisařky, by se dalo z okolností předpokládat, že musela vědět, že jí byl důchod vyplácen v částce, ve které jí nenáležel, neboť z vyšší pracovní funkce plyne i vyšší vzdělání a vyšší obecné právní povědomí. Těžko však takto lze usuzovat u prosté ženy, vykonávající poměrně jednoduchou profesi, která s právními předpisy, zvláště v oblasti důchodového pojištění a sociálního zabezpečení nepřicházela vůbec do styku.

To, že žalobkyně si mohla jít příslušné právní předpisy nastudovat např. do knihovny, soud nepokládá za sdělení přiléhavé, neboť uvádí, že z okolností případu žalobkyně nemusela předpokládat, že důchod je jí vyplácen ve vyšší částce.

Soud tedy žalobu jako nedůvodnou dle § 78 odst. 7 soudního řádu správního (dále jen „s.ř.s.“) zamítl.

Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ust. § 60 odst. 1 s.ř.s.

Pokud jde o žalobkyni, ta ve věci měla úspěch a vznikly jí náklady právního zastoupení za 2 úkony po 500,-Kč, a to příprava a převzetí věci a sepsání žaloby a 1 úkon právní pomoci za účast u jednání u Krajského soudu v Brně ze 1.000,-Kč (dle vyhl.č. 177/1996 Sb.), dále dle uvedené vyhlášky 3x režijní paušál po 300,-Kč a náklady jízdného Jihlava – Brno a zpět ve výši 1.326,-Kč, když vyúčtování nákladů včetně cestovních výdajů právní zástupce žalobce soudu doložil, včetně technického průkazu motorového vozidla.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 9. října 2013

JUDr. Jana Kubenová, v. r.
samosoudkyně